

Jaanus Vaiksoo

ONU HEINO VÄIKE PERE

Joonistanud Kertu Sillaste

Tallinna Keskraamatukogu

Raamat „Onu Heino väike pere” on Sulle kingituseks Tallinna Keskraamatukogult. Loe, vaata pilte ja anna ka sõpradele lugeda. Raamatutest, mida lapsena koos loetakse, on tore rääkida isegi täiskasvanuna. Jagatud rõõm on veel suurem! Lisaks sellele raamatule leiad palju põnevat lugemist kindlasti ka raamatukogust. Oled raamatukogus alati oodatud külaline!

Mõnusat lugemist!

Sinu raamatukogu

Kujundaja Kertu Sillaste
Toimetaja Margit Ross

Raamatu väljaandmist on toetanud Eesti Kultuurkapital

Tekst © Jaanus Vaiksoo
Pildid © Kertu Sillaste
© Tallinna Keskraamatukogu, 2010

ISBN 978-9949-21-250-7

Trükitud Tallinna Raamatutrükikojas

Hea lugeja!

Onu Heino on üks isemoodi naljamees, kes üle kõige armastab oma kallist kaasat Kaiet ja pisikest poega Reinu. Õigupoolest polegi ta naljamees, vaid täitsa tõsine pereisa, aga kõik, mida ta ette võtab, kipub õige veidralt välja kukkuma, umbes nii nagu mister Beanil – tead küll seda inglise koomikut.

Isadega saabki tihti päris palju nalja. Isegi siis on mõnikord naljakas, kui oled teinud natukene pahandust ja isa sind kurja pilguga vaatab. Sa ju tead, et tegelikult saad alati andeks.

Võib-olla on Sinugagi juhtunud selliseid asju nagu onu Heino peres. Olen onu Heino lugusid kirja pannud mitu aastat. See siin on temast juba teine raamat. Kus onu Heino, tädi Kaie ja väike Rein elavad, kes seda täpselt teab. Äkki on nad Sinu naabrid või elavad kõrvaltänavas või samas linnas või on koguni sugulased? Võrreldes muu maailmaga on ju Eesti nii väikene, et peaaegu kõik tunnevad siin üksteist. Või kui ei tunnegi, siis naeratada ja tere öelda võib omavahel ikka. See teeb päeva alati kohe rõõmsamaks.

Nii et tere tulemast külla onu Heino väikesele perele!

Soovin sulle head lugemist.

Jaanus Vaiksoo

ONU HEINO PISIPÕNN

Tädi Kail ja onu Heinol sündis täna pisipõnn,
armas väike kräsupea – no lihtsalt sulaselge õnn! –,

tibatillukesed näpud, suuke pruntis rõõmuraas.
Kõrgel taevas säras päike, linnulaulust rõkkas laas.

Lapse sünd on ilmaime, emme-issi võlutrikk –
südaõisest taevast langes tähti alla tip-tip-tip...

Tähtedest said karikakrad, murakad ja järvesilm,
mööda unistusteradu uitav pehme lumivalge pilv.

Ühest tähekesest aga sündis meie pisipõnn,
Kai ja Heino silmatera, priske naerusuine õnn.

ONU HEINO SUVEPUHKUS

Hommikul, kui Heino ärkab,
Reinu-poju kaissu poeb,
silmanurgast juba märkab –
Kaie köögis lehte loeb.

Tuba täis on koogilõhnu,
laual aurab kohvitass.
Heino tunneb tühja kõhtu.
Tugitoolis nurrub kass.

Suvepäikse kiirtes hiilgab
kalli Kaie juustelõõm.
Naeratades soojust kiirgab
onu Heino silmarõõm.

Puhkus! Puhkus! Heinokene
ennast välja sirutab.
Läbi une Reinukene
obaduse virutab.

„Oh, mu väike unimüts,
sassis peaga väike jüts!”
Heino poega silitab,
väikest viisi vilistab.

Aga järsku – ei tea kust –
kostab: „Tere hommikust!”
Akna taga – tok-tok-tok –
Heinot tervitab kuldnokk:

„Terekest, kah, naabrimees!
Istun sinu maja ees,
kuulen, kuidas vilistad,
viisijuppi vidistad.

Meil on tore linnukoor,
säutsub vana, siutsub noor.
Äkki tuled laulad bassi,
siis ei peaks me kartma kassi?”

Onu Heino peseb nägu,
kukub prooviks nagu kägu.

Tõmbab selga puhta särgi,
paneב rinda uhke märgi.

„Kallis Kaie, tõttan proovi,
astun laululinnukoori.
Puhkus läbi, aeg on minna,
lähen laulan rõõmsaks rinna.”

Lindudega ühes reas
Heino laulu lõõritab.
Salmid juba kõik on peas,
ainult nooti kõõritab.

Aga õhtul akna taga,
siis kui pere veel ei maga,
istub Heino vahtrapuul,
ikka rõõmsad laulud suul.

Kaie kuulatab ja tikib,
Reinu-pojal kõrvad kikkis.
Suvel õnneks on ju öö pikk –
issi laulab nagu ööbik.

HEINO HAKKAS KASVATAMA

Eilsest päevast hakkas Heino oma poega õpetama.
Vigurid ja halvad kombes tuli kohe lõpetada!

Pidas loengut, manitses ning luges peale sõnu.
Kasvatus on raske töö ja mitte mingi mõnu.

Väike Rein siis hästi kähku isa sülle puged,
kõdistas ja kallistas ja juuksekarvu luges.

„Issi, issi, kas sa siis ei teagi kasvamise seadust?
Kasvamiseks läheb vaja vett ja väga palju headust,
armastust ja hoolitsust ja ikka naeru-nalja,
piima, putru, vitamiine, komme, jäätist, kalja.”

VÄIKSEL REINUL PAHA TUJU

Väiksel Reinul paha tuju:
nutab, jonnib, viriseb.
Seisab nagu kivikuju,
sääse moodi piriseb.

Kõik on pahad, kõik on süüdi,
isa-ema norivad –
ütlesid, et turul müügil
juba Reinu torinad.

Seitse senti maksis torin,
neli eurot kiusujutt,
kaksteist krooni tüütu jorin,
piripill ja jonninutt.

Rahvas kõndis letist mööda,
veidrat kaupa katsus, proovis.
Aga Jonni ju ei süüda!
Polnud kedagi, kes soovis

osta paari piripilli,
jupikaupa jonnijoru.
Inimesed tahtsid lilli,
õunu, ploome, vahvlitoru.

Otsid hoopis lusti, rõõmu,
killukese naerukilkeid,
võtsid kohe suure sõõmu
sooje sõbralikke pilke.

Reinu näostki paha tuju
nagu peoga pühitud.
Morn ja turris kivikuju
särama sai nühitud.

Kadunud on jonn ja pirin,
kuri pilk ning pahur nutt.
Vahel mõni laps on virin –
see on küll nüüd muinasjutt!

REINUL RIIDED KADUNUD

Hommikul Rein üles ärkab,
vaatab ringi, äkki märkab:
kuhu kadunud kõik riided?
Öösel käinud on vist hiired.

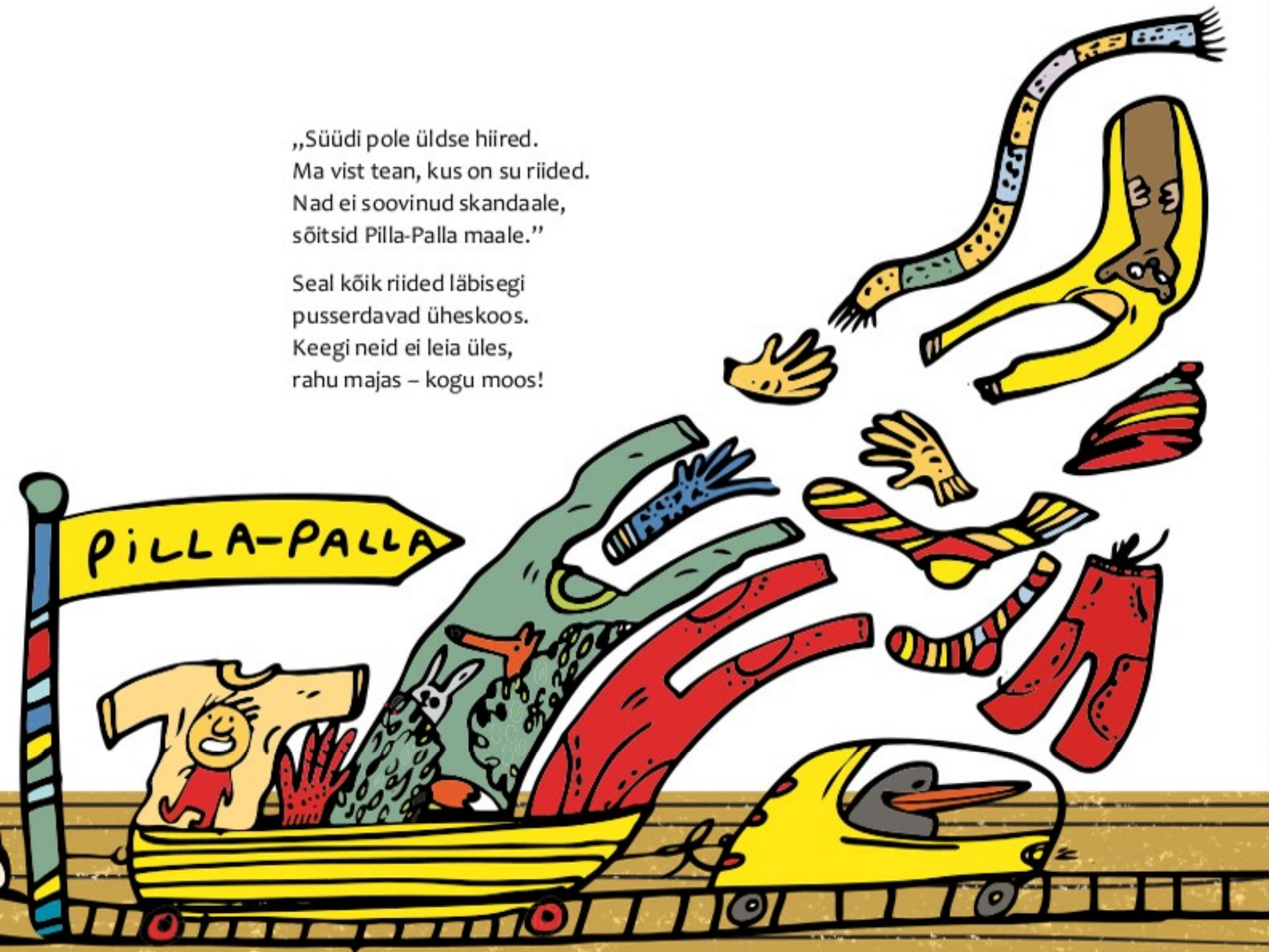
Kus on särk ja kus on püksid?
Toolil sokk on päris üksi.
Kuhu paariline läinud?
Pole teda ammu näinud.

Onu Heino asja uurib,
pilgu raamatusse puurib.
Lappab atlast, keerab gloobust,
kuulab raadiot, vaatleb loodust.

„Süüdi pole üldse hiired.
Ma vist tean, kus on su riided.
Nad ei soovinud skandaale,
sõitsid Pilla-Palla maale.”

Seal kõik riided läbisegi
pusserdavad üheskoos.
Keegi neid ei leia üles,
rahu majas – kogu moos!

VÄIKSE REINU SUURED MURED

Väiksel Reinul ikka veel ei ole selge lugemine.
See on tõesti nagu läbi nõelasilma pugemine.

Tähed ammu kõik on tuntud, aga sõnu ei saa kokku.
Nii ei pääsegi võib-olla suureks saades riigikokku.

Nii ei teagi, mis on kirjas mõnes värskes ajalehes.
Vaata, mis mõtted pesitsevad ühes tublis väikemehes.

Nii ei lenda kosmosesse, nii ei õpi tähetargaks.
Äkki jäängi rumalaks ja naeruväärseks päevavargaks?

Onu Heino tuleb appi, väikest Reinu lohutab:
„Sinu tulevik ei ole üldse nõnda kohutav.

Lugemine pole raske – küll me seda vaatame.
Veel on aega, oled alles kõigest viieaastane.”

ONU HEINO MÕTLES MÕTTEID

Onu Heino oskas olla igas olukorras,
sättis jala üle põlve, noogutas – kõik oli korras –,
kuulas kuulsat konverentsi, keerulisi konstruktsioone.
Tähtsad ninad esindasid erinevaid positsioone.
Tähtsad onud, tähtsad tädid pidasid nii tähtsat loengut,
nii et Heino väiksed mõtted läksid sassi keset soengut.
Mõtted tõusid lae alt lendu omaette uitama,
läbi linna mere taha metsatukka huikama.
Heino lamas legendikul, mõtted kulli mängisid,
üksteist taga ajasid ning ajaviiteks hängisid.

Mõtelda on tõesti mõnus, keegi ei saa keelata.
Mõtteid ei saa käskida või lihtsalt alla neelata.

Mõtteid tekkis aina juurde – lausa lust ja laulupidu!
Onu Heino lükkis ritta järjest uusi mõtteridu.

Korraldaski mõttetalgud, pani mõtteid muudkui kirja,
mõõtis, kaalus, tükeldas ja ladus suurde mõttevirna.

Viimaks Heino väsis ära sellest raskest mõttetööst.
Mõtted ju ei andnud rahu – magama sai poolest ööst.

Läbi une kuulis Heino siiski mingit jutuvada:
tähtsad onud, tähtsad tädid ikka ajasid veel pada.

ONU HEINO VALIS SÕNU

Onu Heino valis sõnu,
ütles, mida arvas.
Näiteks siis, kui auk on sokis,
paistab välja varvas.

Näiteks siis, kui klaas on tühi,
natukene lurista,
aga kui sul kurk on valus,
ära parem kurista.

Näiteks siis, kui paistab päike,
ära ennast ära prae,
pane selga soojad riided:
sall ja kindad, kõrge krae.

Siis kui õues sulab lumi,
saabub varsti sügis.
See ei ole viisakas,
et kevad ette trügis.

Siis kui õhtul ema-isa
ajavad sind magama,
ütle, et sa pole harjund
ööd ja päeva jagama.

Ütle nii, et oleks öeldud –
ütle, mis sa ütled!
Issi-emme olid ka kord
väiksed pojad-tütred.

ONU HEINO HÜPPAS ALLA

Onu Heino hüppas alla
suurde lumehange.
Talvest oli saanud kevad –
maandus otse pange.

Vesi pritsis kahte lehte –
ümberringi puha märg.
Aias aga ajalehte
luges mehemoodi härg,

tõusis püsti, rapsis piisku,
lehe kokku kägardas.
Onu Heino istus ämbris,
halises ja hädaldas.

Käte-jalgadega siples,
kõikus siia-sinna,
üle pangeserva ripnes –
kuhu siit veel minna.

Härg siis astus lähemale,
küsis: „Kuidas käsi käib?”
„Pole viga,” vastas Heino,
„ilm on ilus, nagu näib.”

„Ilm on tõesti imeline.
Vihmasabin paitas pead.
Egas muud kui jõudu tööle!
Soovin sulle kõike head,”

lausus härg ja ajalehe
jälle laialt lahti lõi.
Nina otsast vihmapiisku
Heino ajaviiteks jõi.

ONU HEINO VAATAS VÄLJA

Onu Heino vaatas välja –
väljavaade puudus.

Aknad olid paksult udus –
nähtamatus ruudus.

Tuba mattus hämarusse,
mustad olid mõtted.
Justkui oleks täna toimund
õudusfilmivõtted.

Mööda maja kõndis ringi
üksik tume vari.
Keldrisügavikes hiilis
nälgind rotikari.

Köögikraanist tilkus vesi,
torud olid roostes.
Läbi seina tulid vaimud
hääletult ja joostes.

Põrandat ning lage kattis
mustjalt veniv pigi.
Onu Heino otsaette
tekkis hirmuhigi.

Pühkis käega aknalt udu,
lõigi vaate selgeks.
Õudusfilmi jube lõpp
saigi äkki helgeks.

Heinol jälle meel on rõõmus,
süda rahulikult tuksus.
Päike piilus aknast sisse,
ise naerust luksus.

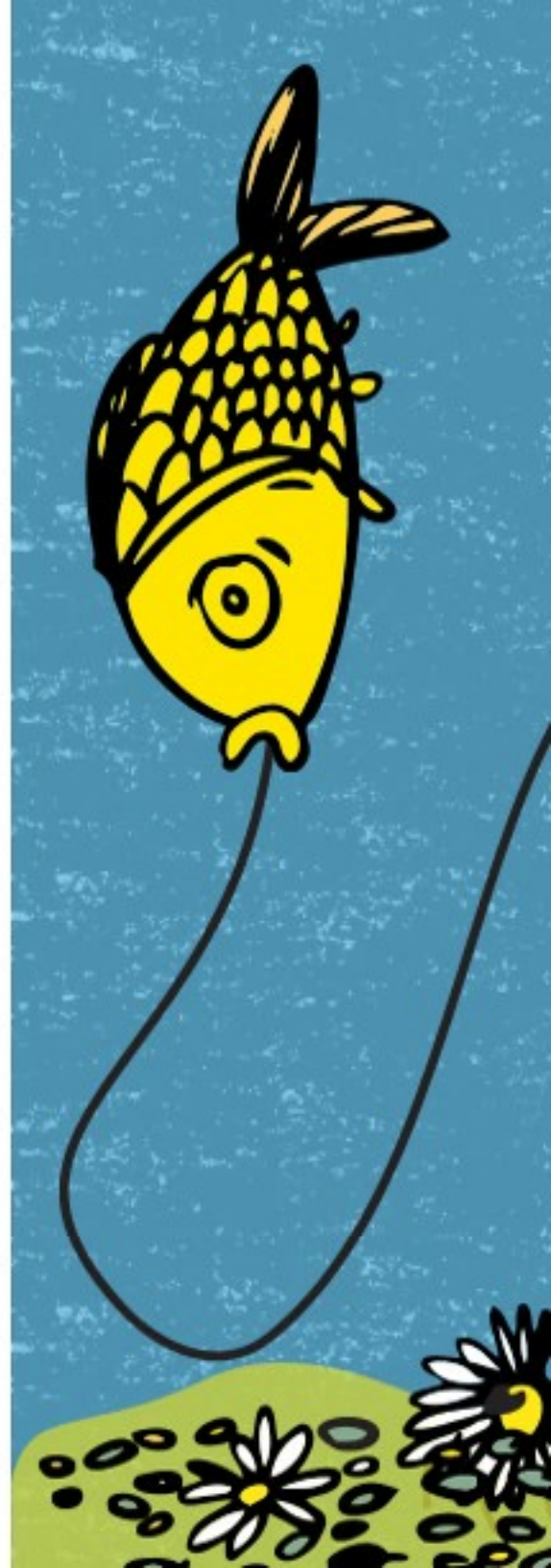
ONU HEINO VÄIKE LOOTUS

Onu Heino vaatas taha,
kellad käisid ette –
oli jäänud ajast maha,
otsad jooksid vette.

Enam ei saand järje peale.
Pagan, tee või tina!
Paadiga läks järve peale,
vaatas taevasina.

Püüdis kinni kuldse kala,
mõtles – teeme proovi!
Sooviski kolm sala-sala-
sala-salasoovi.

Soovidest said suured silmad,
imetus ja ootus.
Onu Heinol tärkas hinges
jälle väike lootus.

ONU HEINO VIITIS AEGA

Onu Heino viitis aega,
kõndis muudkui mööda aeda,
mängis omaette kabet,
käis ja mõtles, sügas habet,

astus aiaaugust läbi,
leidis tee pealt männikäbi,
viskas käbi keset tiiki –
aeg sai läbi, mäng jäi viiki.

ONU HEINO PIDAS PIDU

Onu Heino pidas pidu,
kutsus peole mitu tigu,
ootas külla külalisi,
võõraid saa-bus pik-ka-mi-si.
Al-gus muud-kui ve-nis, ve-nis...
Pi-du kes-tab tä-na-se-ni.

HEINOL KÄISID KÜLALISED

Onu Heinol käisid külas
pääsuke ja rohutirts.
Midli-madli, kudli-kadli,
kirdi-kärdi, sirts-sirts-sirts!

Hipsti-hopsti üles-alla,
siia-sinna siuhti-viuhti.
Külalised olid läinud –
pidu läbi nagu niuhti!

ONU HEINO TÕUKERATAS

Onu Heino tahtis saada kollast tõukeratast.
Õõsitigi nägi und pikast rattamatkast.

Kogus raha seitse kuud, ööd ja päevad rabas,
mängis lotot (mis siis muud!), kümnest kümme tabas.

Raha oli lõpuks koos, jooksis kohe poodi,
ehkki tormamine polnud üldse Heino moodi.

Onu Heino ahmis õhku – hingas sisse-välja:
ratas oli niivõrd vinge, paistis kohe välja.

Munakollane ja läikiv, rattad nikeldatud.
Päris ehtne meistritöö valmis nikerdatud.

Katsus kumme, hoidis lenksu, silitas veel õrnalt.
Nägi, kuidas mitu pilku imetlesid kõrvalt.

Heinol oli uhke tunne, sõitis mööda linna.
Polnud üldse küsimust, et kuhupoole minna.

Ratas veeres sahinal läbi linna risti-põiki.
Onu Heino lehvitas ja teretaski kõiki.

Sellest päevast on nüüd saanud juba varsti aasta.
Heino kulutanud läbi terve matkasaapa.

Kes küll suudaks peatada munakollast tõukeratast?
Heino trotsis tuult ja vihma, päikselõõma, karmi pakast.

Tõukas, tõukas, tõukas, tõukas, hoogu juurde andis.
Tõukeratas onu Heinot riigist riiki kandis:

Läti, Leedu, Poola, Saksa, Taani, Holland, Belgia,
Soome, Rootsi, Norra, Island, Kreeka, Türgi, Inglismaa...

Onu Heinol oli plaanis teha lõpuks veel üks tiir.
Äkki tema ette kerkis lõppematu silmapiir.

Silmapiiril tõusis päike, pimestavalt kullane,
täpselt nagu Heino ratas – särav munakollane!

Päikseratta kuldseis kiirtes tundis Heino kodusoojust,
tädi Kaie pehmeid juukseid, koogilõhna kerget hoovust.

Heino pööras ratta ringi, sõitis otsejoones koju.
Uksel juba ootasidki Kai ja armas pisipoju.

Sealt ta tuli, kallis issi, rännumees ja vandersell.
Oma kodus kõige parem – teadis Heino iga kell.

KAIE KÜPSETAB PIRUKAT

Tädi Kaie võtab ahjust kuuma õunapiruka.
Nüüd ei ole miskit muud kui käsi välja siruta.

Lõhnab lausa oivaliselt, sulab suus kui murakas.
Tädi Kaie lõikab viile, uusi tükke ulatab.

Kõrvale tass külma piima, kanget kohvi koorega.
Rein ja Heino matsutavad ikka päris hoolega.

Mmm, kui maitsev! Ah, kui magus!
Kuhu küll see kook nüüd kadus?!
Taldrikul on väike lõik,
ongi juba otsas kõik.

Väike Rein ja onu Heino tädi Kaiet kiidavad,
ema pirukad ja koogid lihtsalt jalust niidavad.

VÄIKSEL REINUL KÕIK ON VALMIS

Väiksel Reinul kõik on valmis –
ülehomme algab kool.
Värske värvi järgi lõhnab
lagi, põrand, laud ja tool.

Reinul on nüüd oma tuba,
koolipoisi pelgupaik –
võlukoobas, aardelaegas,
suur ja kirev värvilaik.

Pliiatsid on teritatud,
joonlaud ootab joonimist,
plastiliini paksud pulgad
igatsevad voolimist.

Raamatud on läbi loetud,
salmid juba ammu peas,
arvud ühest tuhandeni
seisavad kõik pikas reas.

Õhus tunda juba kaugelt
kerget ootusärevust.
Läbi kardinate kumab
päiksekiirte värelust.

Kõik on rõõmsalt elevil, sest
kohe antaksegi start!
Algab mõnus maraton, et
olla kooli lõpuks tark.

REIN LÄKS KOOLI, RANITS SELJAS

Rein läks kooli, ranits seljas,
nägu naerul, lilled peos.
Onu Heinol samal ajal
kümme kaussi pesu leos:

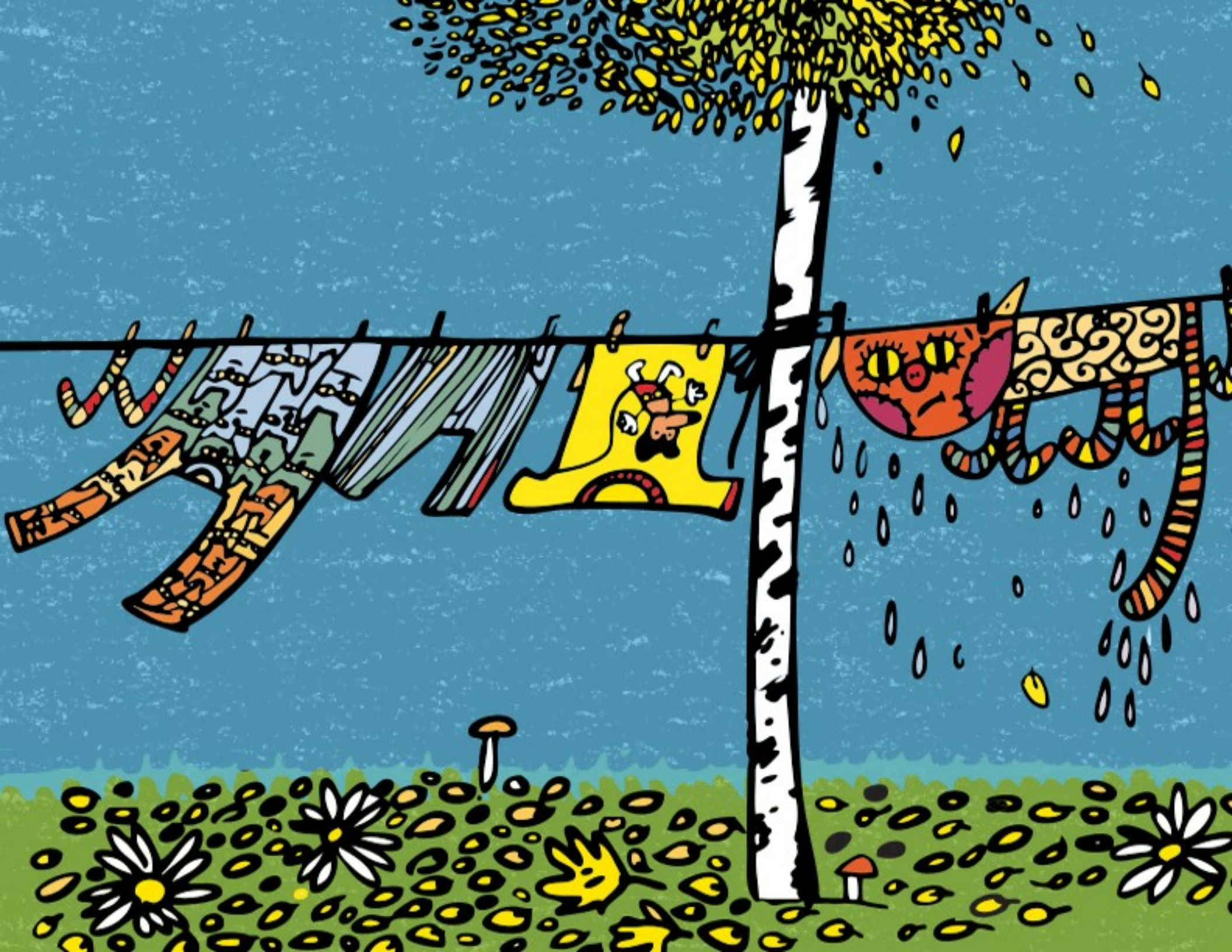
särgid, pluusid, dressipüksid,
tuulejoped, nokamütsid,
rannalinad, käterätid,
plekid, triibud, mustad täpid.

Onu Heino mässab, rassib,
pesukoormaid juurde tassib,
küürib, nühib, välja väänab,
püksid päris sõlme käänab...

Suvi möödab, algas kool,
sügis juba hiilib aeda.
Nööril aga puhas pesu
viipab suvele: „Head aega!”

REINU-POJU TULI KOOLIST

Kai ja Heino Reinu-poju
tuli täna koolist koju.
Hüppas hooga uksest sisse,
kargas kohe krapsti kööki.
Näljane, kuid nägu naerul,
suuke rõõmust kõrvuni.
Näpud päris külmast kanged,
hambad lausa lõgisemas,
nina peas kui purikas.

Tädi Kaie ahmis õhku,
ahmis õhku, haaras rinnust.
Heino ohkas, käega lõi:
„Kust sa tuled, Reinukene,
meie kallid pojakene?
Kas ehk kurjad koerad kannul,
pahad poisid kimbutamas?”

Rein siis naeris, vastu kostis:
„Kullakallis emakene,
pai ja armas papakene,
ei mul olnud koeri kannul,
pahad poisid kimbutamas.
Tulin sõpradega koolist,
klassivendadega koju.
Sumpasime läbi lume,
jäime jääle liugu laskma,
koolikotil kelgutama,
paksus lumes püherdama.
Loopisime lumepalle,
hüppasime üle hange,
lõime lihtsalt veidi lulli,
nalja sai küll nabani.”

Onu Heino vaatas poega,
vaatas poega, imestas.
Tädi Kaie hüüdis appi,
hüüdis appi, minestas:
„Kus on, kus on koolikotid,
koolikotid, kekariided,
kekariided, õueriided,
kuhu kadund käpikud?
Mis on saanud sõrmikutest,
vanaema kootud kindast?
Ühes jalas suusasaabas,
teises kummik kulunud.
See ei ole sinu jope,
kust sa saanud selle salli?
Miks sul müts on tagurpidi,
viltu pähe vajunud?”

Rein siis naeris, vastu kostis:

„Kullakallis emakene,
pai ja armas papakene,
palun ärge pahandage.

Koolikoti unustasin,
unustasin küllap kooli.

Õueriided jäidki õue,
kekariided garderoobi.

Käpik kukkus kapi alla,
sõrmikud ei andnud sooja.

See on pinginaabri jope,
sall ehk kuulub sõbrale.

Mütsi keeran õigetpidi,
siin ma olen, korras kõik.”

Tädi Kaie pühkis silmi,
Reinu muudkui kallistas.
Heino juba kooli poole
asju tooma rallitas.
Oh, küll seda meie Reinu,
hajameelset ullikest!
Otsi mööda ilma taga
nagu väikest pullikest.
Unustas kõik asjad kooli,
aga õnneks tuli koju.
Kargas tuppa, nägu naerul,
märg ja rõõmus Reinu-poju.

ONU HEINO VÄIKE PERE

Nii siis elab onu Heino oma väikse perega:
tädi Kaie, pisipoja, Eestimaa ning merega.

Oma kodus kõige parem – pole üldse küsimust!
Isegi, kui mõni mure tundub vahel süsimust.

Isegi, kui ilm on räbal, vihma aina ladistab.
Kodus Kaie katkematult sädistab ja vadistab.

Onu Heino kõrvadele on see kauneim lauluviis.
Võtab kapist trompeti ja saateks pilli puhub siis.

Väiksel Reinul trummi eest on lömmis supipott,
löögiriistaks sobib hästi kaseoksast nott.

Vahel Heino majast kostab päris kõva lärm.
Päevad täis on muusikat ja elul rõõmsam värv!

SISUKORD

ONU HEINO PISIPÖNN	6
ONU HEINO SUVEPUHKUS	9
HEINO HAKKAS KASVATAMA	15
VÄIKSEL REINUL PAHA TUJU	16
REINUL RIIDED KADUNUD	20
VÄIKSE REINU SUURED MURED	22
ONU HEINO MÕTLES MÕTTEID	27
ONU HEINO VALIS SÕNU	31
ONU HEINO HÜPPAS ALLA	32
ONU HEINO VAATAS VÄLJA	34

ONU HEINO VÄIKE LOOTUS	36
ONU HEINO VIITIS AEGA	39
ONU HEINO PIDAS PIDU	41
HEINOL KÄISID KÜLALISED	42
ONU HEINO TÕUKERATAS	44
KAIE KÜPSETAB PIRUKAT	51
VÄIKSEL REINUL KÕIK ON VALMIS	52
REIN LÄKS KOOLI, RANITS SELJAS	54
REINU-POJU TULI KOOLIST	58
ONU HEINO VÄIKE PERE	66

